

145 سال از جنگ دوم افغان - انگلیس میگذرد!

علل شکست نیروی افغانها و پیشرفت انگلیس ها چه بود؟

امروز 21 نوامبر 2023 مصادف به 30 عقرب 1402 یاد آور خاطره ماندگار رشادت مدافعان سرحدی افغان میباشد که چگونه قوای پانزده هزار نفری انگلیس را با قوت چهارهزار نفری متوقف ساختند، اما در اثر خیانت شماری از ملکان جیره خور راههای احاطه قلعه مستحکم علی مسجد در دره خیبر به انگلیسها نشان داده شد که آنها از عقب قلعه را احاطه کردند، سربازان افغان ناچار فرار و انگلیسها قلعه را اشغال کردند.

بعد از آن جنگ از سه استقامت عنعنوی پشاور، دره خیبر، کابل - دره کرم، پکتیا و کابل - کویته، دره بولان و کندهار ادامه یافت. در همه جبهات مقاومت شدید در برابر قوای نابرابر انگلیس توسط اردوی نامنظم افغان تا ماه جنوری سال 1879 در جبهه کندهار و تا سال 1880 در سایر جبهات در زمان فرمانروایی امیر شیرعلی خان بارکزایی، پسر امیر دوست محمد خان به وقوع پیوست. در نتیجه انگلیسها به سرعت میدان را بردند و امیر شیرعلی خان را مجبور به فرار ساختند.

این جنگ بخشی از بازی بزرگ میان امپراتوریهای انگلیس و روسیه تزاری بود.



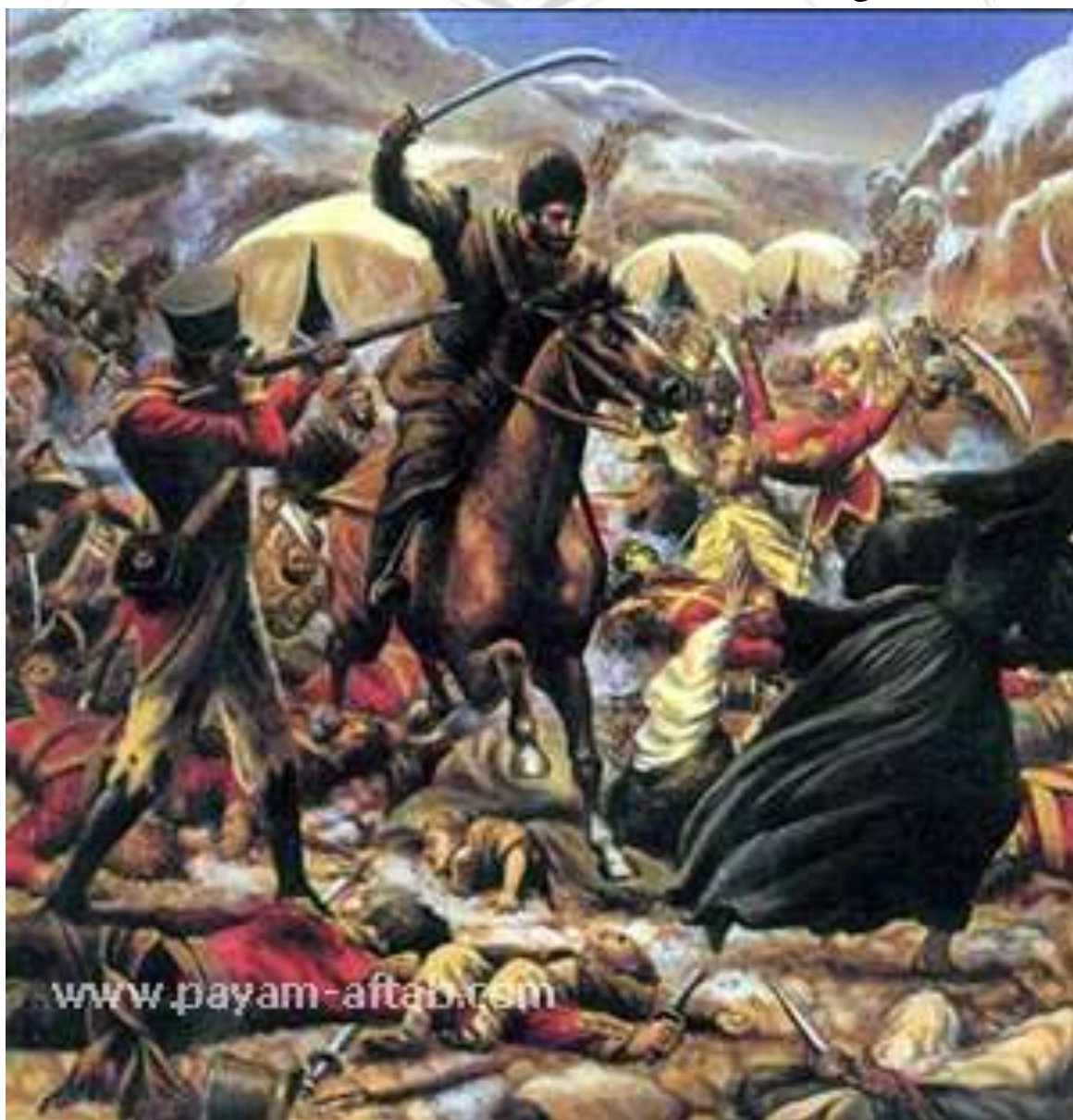
علل شکست نیروی افغان در هر سه جبهه چنین ارزیابی شده است:

- فرار امیر شیرعلیخان از پایتخت، عدم اتکا به نیروی ملی و بر عکس اتکا و بستن امید به کمک موهومی روس ها.
- عدم موجودیت سیستم سوق و اداره مرکزی و ارتباط دقیق در وجود سرقوماندان قوای مسلح.
- عدم موجودیت هدایات و اوامر محاربوی به نیروی های سرحدی غرض مقابله با تجاوز دشمن.
- فقدان تدابیر عملی غرض ایجاد مواضع تدافعی

- عدم سفر بری نیروهای ملکی و فقدان تشکیل نیروی احتیاط

امیر بدون اجرای تدابیر فوق فرزند نا لایق و دشمن خود محمد یعقوب خان را از بند رها و نایب السطنه کابل تعیین نمود، خود امیر نیز بی خبر از سیاست های جهانی و خصوصاً کشور های استعماری و امپریالیزم انگلیس و روس به وعده های میان تھی روس ها فریب خورد از کابل به مزار رفت و میخواست از آن جا به تاشکند رفته با نیروی روس دوباره مراجعت کند و روس و انگلیس را در قضیه افغانستان با هم مواجه سازد، در حالی که روس و انگلیس در عرصه سیاست ید طولانی داشتند و امیر در بین دو نیروی استعماری خورد و خمیر شد و روسها او را نپذیرفتند.

امیر در فبروری 1879 به عمر 58 ساله گی در عالم نا امیدی چشم از جهان پوشید. تجارب تاریخی مانند: جنگ سوم افغان و انگلیس که منتج به استقلال سیاسی افغانستان شد، جنگ و مقاومت افغانها علیه روس ها، جنگ ویتنام و کوریا نشان داد که اگر امیر شیرعلیخان به مقابل تجاوز انگلیس از نیروی ریزرف ملی استفاده میکرد و در کابل باقی می ماند، انگلیس درسی میگرفت و باز در فکر تسخیر افغانستان نمی افتاد.



سرنوشت محتوم امیر شیرعلیخان نه اول و نه دوم بود، بسا زمامداران کم تجربه و ساده دل افغانستان

چندین بار با چنین عکس العمل منفی و خفت بار استعماری ابر قدرت ها مواجه شده اند. آخرین آن سقوط محتوم جمهوریت دوکتور غنی بود که فریب سیاست امریکا و نقش داهیانه انگلیس را خورد.

امید این سرنوشت برای زمامداران بعدی افغانستان درس عبرت باشد.

منابع:

- مروز کوتاهی بر تاریخ افغانستان (جنرال عتیق پاخون)

- دانشنامه آزاد

